

SMRTNA OZLJEDA RADNIKA OD UDARA ELEKTRIČNE STRUJE

U radnoj prostoriji poslodavca A.A., kod adaptacije i prenamjene dijela poslovnog prostora, prilikom obavljanja poslova postavljanja viseće svjetiljke, smrtno je ozlijeđen radnik C.C. zaposlen u obrtu B.B. Analiza ovog događaja temelji se na nalazima nadležnog inspektora rada Inspektorata rada koji je obavio očevid na mjestu događaja, inspeksijski nadzor, te poduzeo propisane inspeksijske mjere.

OPIS DOGAĐAJA

Poslodavac A.A. je s obrtom B.B. ugovorio adaptaciju i prenamjenu dijela poslovnog pro-

*Spušteni ili viseći stropovi namijenjeni su za poslovne prostore, trgovačke centre, škole, bolnice, skladišne prostore, kinodvorane, sportske i konferencijske dvorane, bazene i dr. Prednosti su brza i jednostavna montaža, mala cijena, a u kombinaciji s mineralnom ili kamenom vunom poboljšavaju zvučnu i toplinsku izolaciju stropnih konstrukcija, imaju malu masu, omogućavaju smještaj i sakrivaju instalacije vatrodajave, zvučnika, ventilacije i rasvjete, te imaju dekorativnu funkciju. Izrađeni su od gips-kartonskih ploča ili gips-vlaknastih ploča koje se postavljaju na prethodno postavljene čelične okvire-rešetke (slika 1), tako da su rješenje za moderno uređene prostore, odnosno za adaptaciju starijih devastiranih prostora i interijera. Spušteni ili viseći stropovi najčešće se upotrebljavaju za snižavanje prostora ili za skrivanje instalacija u međuprostoru kao i za ispravljanje neravnog primarnog stropa. Čelični okviri popunjavaju se gips kartonskim pločama (mogu biti obične, otporne na vlagu ili vatrootporne). Upotrebljavaju se u građevinarstvu kao konstrukcijski elementi za montažu gips-kartonskih ploča za izradu: spuštenih stropova, pregradnih zidova i zidnih izolacija. Uz čelične profile isporučuje se pribor za montažu. Ovakvi programi svakodnevno su u primjeni kod izgradnje novih, a posebno kod adaptacija starih objekata kao što su potkrovlja i slično. Montaža ovakvih programa veoma je brza, a s obzirom na vrstu materijala i vrlo lagana, te je kao takva i posebno ekonomična.

stora u stambeno-poslovnoj građevini na drugom katu, u prostoriji tlocrtnih dimenzija 5 m x 5,5 m; visine 4,20 m. U navedenoj prostoriji izvodili su se poslovi montaže čeličnog okvira-rešetke za postavljanje spuštenog stropa* i poslovi ugradnje kartonskih gips ploča.

Slika 1. Primjer čeličnog okvira-rešetke, podloge za postavljanje spuštenog stropa

Nakon što su radnici X.X. i Y.Y. završili montažu čeličnog okvira-rešetke, prema nalogu voditelja radova B.B. nastavili su ugradnju gips-kartonskih ploča u čelični okvir na način da su se za obavljanje toga zadatka koristili dvokrakim aluminijskim ljestvama. Radnik X.X. dodavao je „krojene“ ploče radniku Y.Y. koji ih je polagao u okvire bez mehaničkog učvršćenja. Nakon što je završeno postavljanje gips-kartonskih ploča, radnik C.C. trebao je u prostoriji postaviti dvije fluorescentne svjetiljke duljine armature 150

cm, širine 30 cm, visine 10 cm i mase 3,5 kg na način da svjetiljku objesi na čelične sajle. Radnik C.C. za obavljanje tog zadatka upotrijebio je dvokrake aluminijske ljestve. Prema izjavama očevidaca, u trenutku montaže lijevog metalnog držača čelične sajle na čelični okvir-rešetku, začuo se juk i radnik C.C. pao je s ljestava na pod. Radnica iz susjedne prostorije pozvala je hitnu medicinsku pomoć.

Prema utvrđenim činjenicama i na temelju vještačenja koje je obavljeno sljedeći dan, utvrđeno je da je cijela metalna konstrukcija pod naponom električne struje koji je izmjeren u iznosu od 224 V. Taj napon direktnog dodira očitao je na cijeloj površini okvira i čeličnim vijcima koji su držali konstrukciju spušenog stropa. Vještačenjem je utvrđeno da je strujni krug instalacije u prostoriji bio uključen iz razvodnog električnog ormara koji ima strujnu zaštitu preko osigurača, ali isto tako da osigurač nije prekinuo strujni krug. Uklanjanjem nekoliko gips-kartonskih ploča u spušenom stropu utvrđeno je da dio okvira prolazi točno preko razvodne kutije, a na udaljenosti od 1 m ulijevo. Nakon što je odvojen gornji sloj žbuke, utvrđeno je da je čelični vijak kojim je profil bio pričvršćen uz zid probio izolaciju gornjeg vodiča podžbuknog trožilnog PPG kabela koji je fazni vodič. Na taj način cijela čelična konstrukcija bila je pod naponom.

PROVEDBA PROPISA ZAŠTITE NA RADU

Inspektor rada inspekcijskim nadzorom u povodu navedenog događaja utvrdio je bitne nedostatke koji su pridonijeli stradavanju radnika:

- *vlasnik obrta B.B. (poslodavac) kao odgovorna osoba kod izvođenja radova iz nehaja je propustio prije početka radova na postavljanju visećih svjetiljki provjeriti beznaponsko stanje čelične stropne konstrukcije, odnosno radnicima i drugim osobama mora se osigurati zaštita od rizika izravnog ili neizravnog dodira dijelova pod naponom,*

- *dopustio je obavljanje poslova s posebnim uvjetima rada radniku koji ne ispunjava uvjete propisane posebnim propisom, odnosno nije utvrdio na propisani način da radnik ispunjava uvjete zdravstvene sposobnosti.*

POVREDA PROPISA

Vlasnik obrta počinio je niz povreda propisa iz područja zaštite na radu, a u ovom primjeru bit će navedeni samo oni koji su izravno vezani s opisanim događajem.

Na temelju odredbi članka 42., stavka 5. Zakona o Inspektoratu rada (N.N., br. 19/14.) inspektor rada je po službenoj dužnosti podnio kaznenu prijavu nadležnom Državnom odvjetništvu protiv vlasnika obrta (poslodavca), jer je počinio teško kazneno djelo protiv opće sigurnosti opisano u odredbama članka 215., stavaka 2. i 3. i članka 221., stavaka 1. i 2., u vezi sa člankom 222., stavcima 1., 2., 3. i 4. Kaznenog zakona (N.N., br. 125/11. i 144/12.) jer je:

- suprotno odredbama članka 44., stavka 1. Zakona o zaštiti na radu (N.N., br. 71/14., 118/14., 154/14.; u daljnjem tekstu: Zakon) kojom je propisano da je poslodavac obavezan planirati, pripremati i provoditi radne postupke te razraditi i primjenjivati tehnologiju rada tako da ne ugrožava sigurnost i zdravlje radnika, uvažavajući pri tome najvišu moguću razinu zaštite od rizika na radu i u vezi s radom, u skladu s pravilima zaštite na radu i drugim propisima, dopustio obavljanje radnog postupka montaže fluorescentne svjetiljke suprotno odredbama zaštite na radu,
- suprotno odredbama članka 36., stavak 1. Zakona, dopustio obavljanje poslova s posebnim uvjetima rada radniku C.C. (što su poslovi s posebnim uvjetima rada na temelju odredbe članka 3., točka 10. Pravilnika o poslovima s posebnim uvjetima rada; N.N., br. 5/84.), a da isti ne ispunjava potrebne posebne uvjete u pogledu zdravstvene sposobnosti.

PODUZETE INSPEKCIJSKE MJERE

Tijekom očevida inspektor je na temelju ovlasti iz odredbe članka 36., stavka 1. Zakona o Inspektoratu rada (N.N., br. 19/14., u daljnjem tekstu: ZIR) kojom je propisano da se u slučaju utvrđene nezakonitosti izriče, odnosno određuje odgovarajuća upravna mjera. U skladu s odredbom članka 91., stavak 1., podstavak 2. Zakona donio je usmeno rješenje upisano u zapisnik o inspekcijskom nadzoru kojim je poslodavcu, na vrijeme dok se ne otkloni utvrđeni nedostatak, zabranio obavljanje radnog postupka protivno Zakonu i drugim propisima, te drugo ponašanje ili postupanja koje je protivno odredbama članka 44. Zakona. Odredbom članka 44. Zakona propisano je da je poslodavac obvezan planirati, pripremati i provoditi radne postupke te razraditi i primjenjivati tehnologiju rada tako da ne ugrožava sigurnost i zdravlje radnika, uvažavajući pri tome najvišu moguću razinu zaštite od rizika na radu i u vezi s radom, u skladu s pravilima zaštite na radu i drugim propisima, i da je poslodavac obvezan osigurati da samo radnici koji su dobili odgovarajuće upute smiju imati pristup mjestima na kojima postoji ozbiljna i specifična opasnost, a poslodavac ove obveze ostvaruje u skladu s procjenom rizika, koju je obvezan usklađivati sa znanstvenim i stručnim spoznajama, odnosno napretkom.

Poslodavac je za radnika C.C. kojeg je rasporedio na obavljanje poslova s posebnim uvjetima rada predočio dokaz o osposobljavanju za rad na siguran način (iako radnik C.C. nije ispunjavao propisane posebne uvjete za obavljanje tih poslova u pogledu zdravstvene sposobnosti) koji inspektor nije prihvatio kao dokaz o osposobljavanju za rad na siguran način, zato jer se osposobljavanje obavlja nakon rasporeda na mjesto rada i za točno određeno mjesto rada, pa se pretpostavlja da su svi prethodni uvjeti za izvršenje takvog rasporeda ispunjeni, poglavito oni koji su propisani kao obvezni. Neučinkovito je i pravno ništavno, u smislu odredbi Zakona, osposobljavanje za rad na siguran način osobe koju je poslodavac rasporedio na mjesto rada protivno općim uvjetima za zasnivanje radnog odnosa koji su propisani odredbama Zakona o radu i propisa donesenih na temelju njega. Jednako tako i u slučaju kada poslodavac rasporedi radnika na mjesto rada s posebnim uvjetima rada ako radnik ne ispunjava propisane posebne uvjete.

Podnesena je kaznena prijava nadležnom Državnom odvjetništvu zbog utemeljene sumnje o počinjenju kaznenog djela opisanog u poglavlju Povreda propisa.

Inspektor je donio i druga rješenja s naređenjima za otklanjanje utvrđenih nedostataka iz područja zaštite na radu, ali ista ovom prilikom nisu navedena jer nisu izravno povezana s opisanim događajem.

*Đuro Čižmar, dipl. ing. stroj.
Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava
Inspektorat rada, Zagreb*